

Kleurringen – waar moet dat heen?

Henk van der Jeugd

*S*teeds vaker worden kleurringen ingezet als extra identificatiemiddel naast de metalen ring om meer waarnemingen te verzamelen van vogels zonder deze te hoeven terugvangen. Het aflezen van gekleurde vogels is, vooral in Nederland, voor veel vogelaars een echte sport geworden, en de vele waarnemingen zijn belangrijk voor de onderzoekers die de projecten beheren. Waar moet je aan denken voor je kleurringen of andere kleurmerken gaat gebruiken? En waar moet je naar toe als je een kleurring hebt afgelezen?

In toenemende mate wordt binnen langlopend populatie-dynamisch onderzoek aan vogels gebruik gemaakt van kleurringen, halsbanden en andere merktekens. Het gebruik van deze merktekens kan het aantal meldingen van geringde individuen enorm vergroten en deze waarnemingen vormen de basis voor analyses van ruimtelijke en temporele verspreiding van vaak trekkende populaties en voor analyses van populatie-dynamische parameters als jaarlijkse overleving en individueel broedsucces. Er zijn in Europa inmiddels meer dan 3000 geregistreerde kleurringprojecten en dat aantal groeit per dag. Om ongebreidelde wildgroei te voorkomen zijn in EURING-verband een aantal afspraken gemaakt over het starten van kleurringprojecten. Hoewel kleurringen verreweg het meest gebruikt worden, gelden dezelfde regels voor alle additionele merktekens, dus ook voor halsbanden, neuszadels, vleugelflappen ('wingtags') en veerstempels. Daar waar in deze tekst wordt gesproken over kleurringen, worden ook alle andere merktekens bedoeld. Wil je als ringer dergelijke merktekens gaan gebruiken, dan is de werkwijze in elk land als volgt:

1. Je mag alleen kleurringen gebruiken als je de vogel daarnaast ook van een normale metalen ring voorziet, die uitgegeven is door de centrale van het land waar je actief bent. Om te kunnen kleurringen dien je dus ook in het bezit te zijn van een geldige ringmachtiging.
2. Leg je plan voor aan de ringcentrale, in Nederland dus aan het Vogeltrekstation. Geef aan wat je wilt gaan ringen en met welk doel. Is er een duidelijke meerwaarde? Licht er een goede vraag aan het onderzoek ten grondslag? In Nederland vinden veel kleurringprojecten plaats binnen de kaders van RAS. Voor RAS-projecten is het gebruik van kleurringen vaak een groot voordeel omdat meer waarnemingen van de vogels kunnen worden verzameld, waardoor overlevingsschattingen betrouwbaarder worden.
3. Als het VT instemt met het project raadpleeg je de website www.cr-birding.org. Deze website wordt bijgehouden door Dirk Raes van European colour-ring Birding (EcrB) en heeft als doel informatie te verschaffen over alle Europese kleurringprojecten en te voorkomen dat er dubbele codes worden uitgegeven. Kijk op www.cr-birding.org welke projecten er al zijn voor de soort van je keuze. Kijk of het mogelijk is aan te sluiten bij een bestaand project. Als dat niet kan, gebruik dan een systeem dat niet overlapt met reeds bestaande projecten. **Leg je keuze voor aan het Vogeltrekstation en aan de soortcoördinator van EcrB** ([kijk hier voor de lijst](#)).
4. Als zowel het VT als de soortcoördinator van EcrB toestemming geven en de gebruikte combinaties en codes helder zijn, meld je je project aan voor plaatsing op www.cr-birding.org. Je project is dan zichtbaar voor waarnemers. Denk na over het beantwoorden van de vele emails die je kunt gaan ontvangen van waarnemers. Kun je de stroom waarnemingen aan? Heb je een database om deze in op te slaan? Maak indien mogelijk

gebruik van één van de speciale websites die er zijn voor kleurringprojecten. Het scheelt tijd, levert veel waarnemingen op en komt de standaardisatie en bruikbaarheid van de verzamelde gegevens ten goede. Een uitstekende leverancier van kleurringen in alle soorten en maten is de firma [Interrex](#) in Polen.

5. Zorg dat je je ringgegevens, net als je normaal zou doen, tijdig invoert in GRIEL. Geef bij de invoer aan dat de vogel kleurmerken draagt (EURING-veld 'Andere merktekens') en gebruik de extra velden die je vervolgens ziet verschijnen om de kleurringcode in te vullen. De extra waarnemingen die je via de kleurringen van je vogels binnenkrijgt, kun je ook invoeren in GRIEL. Als het veel waarnemingen zijn kun je dat het beste via 'bulkinvoer' doen vanuit je eigen database. We vertellen je graag hoe dat werkt.

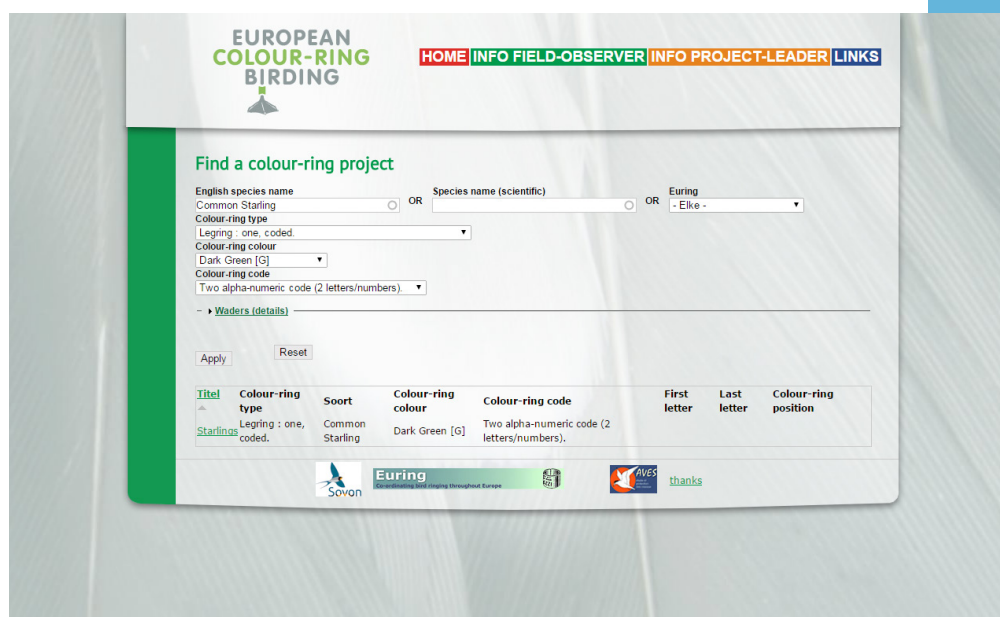
Als je een kleurring hebt afgelezen en je weet niet waar je met de informatie naar toe moet, dan is www.cr-birding.org, de website van EcrB, je eerste ingang (figuur 1). Daar kun je zoeken naar een kleurringproject op soort, ringtype, ringkleur en code. Vervolgens zie je een e-mailadres of een weblink waar je de informatie door kunt geven.

De grootste frustratie van een waarnemer is het niet kunnen vinden van een kleurringproject waarvan de beschrijving voldoet aan wat je in het veld gezien hebt. Soms ligt dit aan onbekendheid met www.cr-birding.org, maar helaas komt het nog altijd voor dat projecten niet zijn aangemeld. Kom je er niet uit?

Vraag dan eerst je collega- waarnemers of zij een idee hebben. Is het echt een 'mysterie' dan kun je dit bij laten zetten op de lijst met 'Cr-mysteries' op www.cr-birding.org, in de hoop op een reactie.

Om de grote stroom aan waarnemingen van kleurringprojecten in goede banen te leiden en de waarnemingen duurzaam te kunnen opslaan voor toekomstig gebruik, zijn er voor een aantal soortgroepen of soorten speciale websites gebouwd waar je de waarnemingen van gekleurde vogels kunt invoeren. Het grote voordeel van dergelijke sites voor waarnemers is dat je snel, vaak direct, kunt zien waar en wanneer de vogel gevangen is en waar deze nog meer is geweest.

Een van de oudste en waarschijnlijk bekendste invoersite voor waarnemingen van gekleurde vogels is www.geese.org. In 2005 werd de eerste versie van deze website door Alterra gebouwd als invoerportaal voor kleurringwaarnemingen van rotganzen en kolganzen. Daarna is het aantal deelnemende projecten snel gegroeid tot de huidige circa 20 internationaal belangrijke onderzoeksprojecten aan diverse soorten zwanen, ganzen, nijlgans en casarca. Tijdens deze groeifase zijn Sovon en het Vogeltrekstation

Figuur 1. De EcrB website www.cr-birding.org geeft informatie over meer dan 3000 kleurringprojecten in Europa. Via de knop 'info field-observer' kun je zoeken naar kleurringprojecten.

aangehaakt en hebben ieder nieuwe projecten ingebracht. Geese.org is nu in vier talen (Nederlands, Engels, Duits en Deens) te benaderen, een Franse en Russische versie zijn in de maak. Geese.org biedt waarnemers de mogelijkheid op een eenvoudige en snelle manier hun waarnemingen in te voeren en ze direct van informatie te voorzien over de door hen waargenomen vogels. Waarnemers zien direct waar en wanneer 'hun' vogels geringd zijn en krijgen alle andere waarnemingen van 'hun' vogels te zien die collega-waarnemers gedaan hebben. De website brengt onderzoekers en waarnemers bij elkaar: de fascinerende reizen die de individuele vogels maken worden zichtbaar voor de waarnemers, en tegelijkertijd worden onderzoekers van belangrijke gegevens voorzien van de door hen geringde vogels. Daarmee kunnen ze de bewegingen, het broedsucces en de overleving van de gemerkte vogels bestuderen. Dit initiatief is bijzonder succesvol gebleken en ruim 9.500 waarnemers hebben inmiddels 1.848.027 waarnemingen van 130.524 individuele ganzen en zwanen ingevoerd, verdeeld over 13 soorten via het systeem. Een dezer dagen gaat een nieuwe, sterk verbeterde versie van de website online (figuur 2).

Op dit moment wordt een nieuwe invoerapplicatie gebouwd door Sovon, het Vogeltrekstation en EcrB, die onderdak moet bieden aan vele kleurringprojecten en die ook voor Nederlandse RAS-ringers die kleurringen gebruiken uitkomst kan bieden. Tabel 1 geeft een overzicht van de belangrijkste websites die momenteel in bedrijf zijn.

The screenshot shows the 'Ringen melden' page for 'Kleine Rietgans' on the geese.org website. The page includes a navigation bar with 'Home', 'Nieuws', 'Ringen melden', 'Bevindingen', 'Over geese.org', and 'Goose Specialist Group'. Below the title, there are buttons for 'View', 'Bewerken', and 'Translate'. The main content area contains text explaining the banding system for small reed geese, including instructions on how to enter observations and examples of banding codes. A table lists six types of bands and their corresponding codes and locations:

	Blauw met witte inscriptie (A12) Denemarken 1990 - 2006		Blauw met witte inscriptie (A1A) Denemarken 1990 - 2006
	Wit met zwarte inscriptie (A02) Denemarken 2007 - nu		Wit met zwarte inscriptie (I02) Denemarken 2007 - nu
	Blauwe pootring met witte inscriptie (BA B) Denemarken 2007 - nu		Witte pootring met zwarte inscriptie (WA 1) Denemarken, Svalbard 2007 - nu

Below the table, there is a photo of a goose with a white band with the code 'P78'. To the right of the photo, there is text explaining exceptions and providing links to further information about the banding system and the management plan for the Svalbard population.

Figuur 2. Screenshot van geese.org v2 (2015)

Tabel 1. Belangrijkste website waar waarnemingen van gekleuringde vogels kunnen worden ingevoerd.

Web adres	Soorten	Opmerking
www.geese.org	zwanen, ganzen, nijlgans, casarca`	Vrijwel alle belangrijke projecten aan zwanen en ganzen doen mee
www.cr-reading.nl/	kleine zwaan, scholekster, kievit, tureluur, kokmeeuw, visdief	deels oude niet actieve projecten (kleine zwaan, kokmeeuw)
www.ringmerking.no/	knobbelzwaan, ganzen, steltlopers, meeuwen	Overwegend projecten uit Noorwegen.
www.animaltrack.org	drieteenstrandloper, grutto	Gebouwd in het kader van METAWAD

Henk van der Jeugd